

International Migration Outlook: SOPEMI 2009

Summary in Czech

Výhled v oblasti mezinárodní migrace: SOPEMI 2009

Přehled v českém jazyce

- Příchozí migrace do zemí OECD během posledních dvou desetiletí prudce vzrostla a v posledních letech se výrazně zvýšila i migrace za prací.
- Tato publikace v první části zkoumá ekonomickou krizi a její dopady na mezinárodní migraci, popisuje, jak byly pohyby migrace a migrační politika krizí ovlivněny, a analyzuje předpovídané střednědobé a dlouhodobé dopady.
- V další části se zabývá řízením migrace za prací, a to u vysoce i méně kvalifikovaných pracovníků. Dále zkoumá, jak by se jednotlivé země měly připravit na budoucí požadavky pracovních trhů a jak by měly co nejlépe nezákonnou migraci nasměrovat do schválených kanálů.
- U každé tabulky a grafu je uveden dynamický odkaz (StatLink). Ten čtenáře nasměruje na webovou stránku, kde jsou odpovídající data k dispozici ve formátu Excel®. Čtenáři mohou také navštívit stránku www.oecd.org/els/migrations/pmi, kde budou od října 2009 k dispozici poznámky k jednotlivým zemím, analýzy trendů a statistická příloha.

Úvod

V situaci, kdy na pracovní trhy vstupuje stále méně mladých lidí a poválečná generace odchází do důchodu, se mnoho zemí OECD dívá na migraci za prací jako na možnost, která jim pomůže nahradit nedostatek pracovních sil v nadcházejících desetiletích. Do roku 2015 v zemích OECD počet osob odcházejících do důchodu převýší počet osob vstupujících na pracovní trh a tento fenomén bude trvat mnoho let. Ačkoli mezinárodní migrace není jediným prostředkem, jak reagovat na nedostatek pracovních sil – k ostatním patří technologie, outsourcing a vyšší mobilizace domácí pracovní síly – může hrát důležitou roli v uspokojování potřeb některých profesí a některých zemí.

Prozatím však ekonomická krize situaci podstatným způsobem změnila a zmírnila tlaky na trhu práce. Čistá migrace měla tendenci v průběhu posledních ekonomických poklesů klesat, jelikož zaměstnavatelé potřebovali méně pracovníků, pro imigranty bylo méně pracovních příležitostí a také proto, že vlády přijaly změněná opatření tak, aby omezily příchod imigrantů – například tam, kde existovaly limity na počet imigrantů za prací, byly tyto limity sníženy, nebo určité profese byly vyňaty ze seznamu profesí s nedostatkem pracovníků.

Aktuální krize není výjimkou. V zemích OECD měla negativní vliv na podmínky na trhu práce obecně, utlumila migraci za prací a zároveň zvrátila většinu progresivních změn, kterých se imigrantům na trhu práce podařilo v uplynulých letech dosáhnout.

Země, které krize zasáhla jako první, vykazují vysoký růst míry nezaměstnanosti a snížení míry zaměstnanosti imigrantů, jak v absolutních, tak i v relativních hodnotách, oproti domácím pracovníkům. Imigranti jsou v období ekonomického poklesu zasaženi více než domácí pracovníci z řady důvodů. K nim patří vyšší podíl imigrantů v sektorech náchylných k cyklům, nižší smluvní zajištění práce a skutečnost, že jsou najímáni a propouštěni selektivně. Navíc se zdá, že nově přichodí imigranti, i ti, kteří ztratili práci v průběhu poklesu, mají značné potíže při hledání nebo opětovném hledání stabilnějšího zaměstnání. Poprvé za mnoho let pokleslo procento imigrantů zaměstnaných v USA pod srovnatelný údaj u domácích pracovníků.

Vlády by měly být ostražitě a zajistit, aby upadající trh práce pro imigranty neuzavřel příležitost pro další migraci v okamžiku obnovení růstu. Je nutné udržovat integrační programy, posilovat antidiskriminační opatření a zajišťovat, aby imigranti měli stejný přístup k aktivní politice zaměstnanosti pro nezaměstnané.

Potřeba obecnějšího řízení migrace za prací následkem ekonomického poklesu nemizí. Některé nedostatky přetrvávají a s obnovením růstu lze očekávat vyšší pohyb pracovní síly. Ten bude možné zvládnout pouze tehdy, pokud k němu země zaujmou komplexní dlouhodobý postoj. Je nutné přijmout taková opatření, která zajistí, aby migrace za prací reagovala na aktuální potřeby pracovního trhu, která se zaměří na omezení nezákonného pohybu a která podpoří lepší dlouhodobou integraci imigrantů a jejich dětí.

V minulých desetiletích většina vlád upřednostňovala vysoce kvalifikovanou migraci a zaváděla opatření, která zajišťovala nábor a pobyt vysoce kvalifikovaných migrantů. Vlády si však musí uvědomit, že v některých povoláních a sektorech existuje poptávka i po méně kvalifikovaných migrantech. To, zda takoví migranti budou přijati, je politické rozhodnutí, které je nutné posoudit ve světle nákladů a přínosů pro cílovou zemi. V praxi většina zemí zvažuje otevření kanálů pro migraci i do méně kvalifikovaných povolání. Stále více je uznávána skutečnost, že omezená nabídka legálního vstupu pro méně kvalifikované pracovníky tam, kde po takových pracovnících existuje silná poptávka, může představovat živnou půdu pro neřízenou migraci, a že prosazení takového opatření by mohlo být obtížné a nákladné.

Mezi zeměmi, které jsou ochotny umožnit migraci méně kvalifikovaných pracovníků, by mnohé upřednostnily řízení migrace méně kvalifikovaných pracovníků prostřednictvím organizovaných programů dočasné migrace. Dočasná migrace však ekonomicky dává smysl pouze tehdy, pokud jsou potřeby pracovního trhu skutečně dočasné. Pokud jsou potřeby pracovního trhu trvalé, může být udržení dočasného charakteru migrace obtížné a nákladné. Imigranti i zaměstnavatelé pak mají zájem udržovat zaměstnanecké vztahy trvale.

Země OECD by měly zavést takové režimy migrace za prací, které reagují na potřeby jednotlivých kvalifikačních úrovní a které se odvíjí od poptávky. Takové režimy by měly zahrnovat pobídky pro zaměstnavatele i imigranty k tomu, aby dodržovali pravidla, a také záruky, které ochrání jak imigranty, tak domácí pracovníky. Mají-li být legální způsoby schopné konkurovat neformálním osobním metodám, které momentálně využívají zaměstnavatelé i ilegální imigranti, je třeba pro méně kvalifikované pracovníky zavést formální náborová opatření. Migrační programy by proto měly zahrnovat následující body:

- určení potřeb pracovního trhu;
- vytvoření formálních náborových kanálů pro méně kvalifikované pracovníky;
- vydání dostatečného množství víz a jejich rychlé vyřízení;

- umožnění účinné kontroly trvalého pobytu a stavu imigrace;
- zavedení účinné kontroly na hranicích a postupů pro kontrolu v místě výkonu práce.

Pokud budou takové režimy zavedeny, měla by být uplatňována nízká tolerance vůči nezákonným imigrantům a přijata účinná donucovací opatření a postihy pro zaměstnavatele, kteří pravidla porušují.

Migrace vysoce kvalifikovaných pracovníků se v uplynulých desetiletích změnila. Dříve pohyb pracovních sil probíhal zejména v rámci zemí OECD, zatímco dnes pocházejí imigranti většinou z jiných zemí, přičemž jejich kvalifikace a zkušenosti bývají ze strany zaměstnavatelů často podhodnoceny. To může vést k plýtvání lidskými zdroji a zároveň k frustraci, pokud nejsou naplněna očekávání imigrantů ohledně zhodnocení jejich kvalifikace a zkušeností. Nicméně špatně mnohdy skončily ty případy, kdy imigranti přijeli do cílové země bez smlouveného zaměstnání, aniž by před svým odjezdem správně posoudili své vyhlídky na pracovním trhu hostitelské země.

Nejrozumnějším způsobem, jak řešit asymetrii mezi očekáváním kvalifikovaných imigrantů a jejich případný výsledek na pracovním trhu, je snížit pravděpodobnost toho, že k takovým situacím bude docházet. K tomu by měla sloužit opatření zaměřená na první fázi procesu, fázi před příjezdem imigrantů do země. V praxi to znamená:

- upřednostňovat potenciální imigranty, kteří již mají nabídky práce;
- posuzovat znalost jazyka a kvalifikace ještě před vstupem do země;
- v případě potřeby zavést komplexnější postupy posuzování a potvrzování kvalifikací a pracovních zkušeností ze zahraničí.

Jedním ze způsobů, jak zajistit, aby imigranti vstupovali na trh práce s potřebnou a uznávanou kvalifikací, je provádět nábor mezi zahraničními studenty, kteří končí svá studia v příslušné zemi. Intenzivnější nábor zahraničních studentů může vést k vytvoření rezervoáru potenciálních imigrantů s domácí kvalifikací, které je možné zaměstnat s nižším rizikem negativních vlivů na jejich země původu než v případě náboru kvalifikovaných pracovníků v zahraničí, jelikož náklady na jejich vyškolení jsou částečně hrazeny cílovou zemí nebo migranti samotnými.

Země OECD by měly dosahovat lepších výsledků v integraci imigrantů a zejména jejich dětí. Ačkoli imigranti za prací mohou při příjezdu mít práci, nezaručuje to dlouhodobou zaměstnanost, zejména u osob s nižším vzděláním. To se projeví zejména při poklesu ekonomiky, kdy imigranti bývají nepříznivou hospodářskou situací postiženi obecně více. Vládní opatření by se měla zaměřit na řešení územní a sociální izolace komunit imigrantů. Ta totiž brání zvládnutí domácího jazyka a znemožňuje přístup k zaměstnavatelům a pracovním příležitostem. Je třeba znovu zavádět opatření směřovaná k tomu, aby děti imigrantů přišly co nejdříve do styku s jazykem hostitelské země a s předškolním vzděláváním.

Stejně jako může být migrace za prací přínosná pro cílové země, může přinášet významné výhody také zemím původu imigrantů. Příspěvky, které imigranti posílají domů, výrazně zlepšují životní úroveň jejich příjemců. Jejich významná část je určena na vzdělání a péči o zdraví, což přispívá k lidskému kapitálu zemí původu a podporuje jejich potenciální růst. Návrat imigrantů do zemí původu je také spojen s přenosem znalostí a technologií a investicemi do podnikatelských aktivit.

Očekávání je však nutné brát v reálné perspektivě. Počty imigrantů za prací pravděpodobně z pohledu populace většiny zemí původu nebudou příliš velké. Největší přínos zaznamenají spíše země s vysokým poměrem migrantů.

Země OECD k tomu mohou přispět tím, že budou podporovat kontakty s diasporami, zruší překážky návratu, jako je ztráta nebo nemožnost přenesení důchodového zabezpečení nebo ztráta práva k pobytu následkem dočasné nepřítomnosti, a omezení bariéry mobility osob v rámci dočasných pracovních smluv pro vysoce kvalifikované pracovníky.

© OECD 2009

Tento přehled není oficiálním překladem OECD.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD: www.oecd.org/bookshop/

Další informace vám poskytne Odbor pro legislativu a překlady při OECD, Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci: e-mail: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštivte naši internetovou stránku: www.oecd.org/rights/

